

Slovenski list

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

Uredn. štvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050, interurban 2050
Rokopisi se ne vračajo

Posamezna št. 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. Celoletna naročnina 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Inserati po dogovoru

Uprava: Miklošičeva c. 5 (paviljon)
Poštni ček. račun, Ljubljana 15.179
Telefon št. 3030

Enoten denar na vsem svetu

Reparacijska banka prvi korak za ustanovitev Gospodarskega društva narodov - Nobenih valutnih sprememb več - Valutne zveze med Nemčijo in najmočnejšimi finančnimi državami

Berlin, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) Kakor doznava dopisnik »Neue Freie Presse« iz dobro informiranih finančnih krogov, se glasi-jo vesti iz Pariza, da na reparacijski konferenci že več dni stališče Nemčije ni več tako ugodno, kakor prve tedne, ker se razpravlja o višini obrokov, ki jih ima Nemčija plačevati, pri čemer so se pokazale globoke razlike v naziranjih. Vendar pa vlada prepričanje, da bo vsekakor prišlo do kakega zaključka.

Najvažnejše vprašanje je pri tej razpravi načrt o mednarodni reparacijski banki. Dr. Schacht in Parker Gilbert sta ta načrt pripravila skupno. Ne gre za nič manj, kakor za

to, da bi se od take reparacijske banke moglo priti do gospodarskega Društva narodov. Prva stopnja k temu bi bila omenjena reparacijska banka. Če bi se posrečilo združiti v nadzorstvenem odboru reparacijske banke vse velike narodne emisijske banke, bi reparacijska banka postala klirinška banka emisijskih zavodov. Razbremenila bi mednarodni devizni trg od enega dela svojih dnevnih meničnih poslov s samimi prepisi v knjigah. Začasno gibanje kurzov bi se lahko odpravilo in polagoma nastajajoče pomanjkanje valutnih sredstev, ki grozi že v bližnji bodočnosti zdravemu razvoju gospodarstva, bi se moglo preprečiti. Če bo pariška

konferenca imela uspeh, se bo vsekakor, čeprav zaenkrat samo v ohlapni obliki, ustvarila valutna zveza med Nemčijo in med gospodarsko najpomembnejšimi državami kot podlaga za ureditev reparacij. Taka valutna zveza bi bila prvi korak za združitev valut vsega sveta.

Če se ta več ko grandiozen načrt uresniči — vse pa kaže, da je uresničitev vedno bližja — potem bo vse svetovno gospodarstvo postavljeno na novo podlago in zavladal bo po vsej verjetnosti kozmopolitizem, ki bo kategorično uveljavil mir med narodi.

Velik govor Mussolinija

Zunanja politika fašizma je miroljubna - Rešitev rimskega vprašanja - Vrhovni pastir krščanstva ne more biti podanik nobene države - Ogromno dnevno delo Mussolinija

Rim, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) V opernem gledališču, v katerem so pospravili vse sedeže, da so dobili več prostora, je bil danes velik manifestacijski shod fašistovske stranke, ki se vrši le vsako peto leto. Mussolini je imel svoj veliki govor pred množico 4000 ljudi, ki so govor pričakovali z nape-
tostjo.

Na odru so postavili za Mussolinija posebno tribuno, okrašeno z raznimi draperijami in ogromnimi liktorskimi svečnjaki. Za njim so sedeli člani velikega fašistovskega sveta. V prostoru za poslušalce je bilo v prvih vrstah 927 zastopnikov konfederacij in sindikatov, 90 voditeljev provincijalnih sportnih zvez, 26 zastopnikov vseučiliških profesorjev, 21 dijaških zastopnikov, 20 zastopnikov srednješolskih učiteljev in 576 zastopnikov narodnih zvez. V ložah so bili visoki častniki, visoki sodniki, senatorji, prefekti, župani in zastopniki inozemskega tiska, dalje pa voditelji fašistovskih ženskih zvez, na galeriji pa poštni in železniški uradniki in nameščenci državnih obratov. Nekoliko pred četrtro uro so zaklenili vrata gledališča ter je vojaštvo zaprlo trg pred opero.

Točno ob 4. se je prikazal Mussolini,

katerega so burno pozdravljali. Njegov govor je podal shematičen pregled vsega, o čemer se hvali fašizem, da je storil za Italijo na suhem, na vodi in v zraku, za poljedelstvo in industrijo, za domovino in kolonije, za vojsko in mornarico.

O zunanji politiki je bilo čuti le malo besed, v glavnem samo to, da je Mussolini poudarjal, da hočejo veliki ideal fašizma mir, če ne bo nobenih incidentov. Italija se v notranjosti še ni izgradila in potrebuje zato mir. Svoje odkrito miroljubno voljo je Italija pokazala tudi s tem, da je sklenila številne pogodbe s sosedi. Italija noče motiti miru, pripravljena pa je, braniti svoje interese, če bi bilo potrebno. Ta stavek, s katerim so njegova izvajanja dosegla vrhunec, so prisotni navdušeno odobraval. Ko je Mussolini našteval policijske reforme fašizma, je omenil, da so izredna sodišča sodila strogo, toda pravično. Mussolini je pripravljen, odpraviti ta sodišča še pred določenim rokom, če se protifašizem končno in odkrito umakne in prizna gotovo dejstvo fašistične revolucije.

Nato je Mussolini obširno govoril o rešitvi rimskega vprašanja, kar je izvršil on, ker je

bil prepričan, da vrhovni pastir krščanstva ne more biti podanik nobene države. Svobodna država poleg svobodne cerkve in razmejitev obojestranskih oblasti s konkordatom, to je najboljša rešitev. Mussolini je pristavil, da nekatoličani zato, ker se imenujejo Italijani katoliški narod, v Italiji nimajo pričakovati nobenih težkoč.

Zanimive so številke, ki jih je Mussolini navajal iz svojega dnevnega dela. V zadnjih petih letih je imel 60.000 avdienc, torej na mesec okroglo po 1000. V istem času je prejel iz Italije poldrug milijon pism, na katera je vsa odgovoril. Sledilo je dolgotrajno odobravanje, ko je, govoreč o vojski, naznanil, da je morala in disciplina italijanskih bojnih sil višja, kakor sploh kje na svetu.

Mussolini je svoj govor končal s tem, da je izrazil upanje, da bo prihodnji shod stranke v l. 1934 imel zaznamovati še več uspehov fašizma, ter opominjal na to, da bo ljudsko glasovanje za novi parlament imelo pokazati svetu, da je Italija toliko kot fašizem in fašizem toliko kot Italija.

Prvič pri taki posebni priliki je bilo fašistom prepovedano, nositi črna srajca.

Volivni izgledi konservativcev slabi

Oster Churchillov nastop proti avtomobilistom - Davki v Angliji ne bodo zmanjšani

London, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) Nade za uspeh pri prihodnjih volitvah so se za angloško konservativno stranko v zadnjih tednih zelo poslabšale. Tak razvoj stvari, ki ga je nedvomno pospeševala Lloyd Georgeova učinkovita parola glede brezposelnosti, pa se v konservativnih krogih vendarle pripisuje v prvi vrsti na račun Churchilla. Churchill bi imel pri pripravi za te volitve dokazati lastnim volivcem, da je sposoben, postati prej ali slej Baldwinov naslednik. Razočaral pa jih je že njegov prvi nastop, ko je s svojim govorom pred šestimi tedni otvoril volivno kampanjo in opsoval socializem.

Zvišanje bančnega diskonta kar za 1% je vznevoljilo industrijo, ki ni postala boljše volje, odkar so morali vladni listi te dni priznati, da se v novem proračunu davki ne morejo znižati, temveč da se v najboljšem slučaju samo more prihodnji proračun izravnati z nekaterimi računskimi umetnostmi. V Angliji pa je že 150 let navada, da izidejo volitve brez davčnega popusta vedno proti vladni stranki.

Najbolj škodljiv za stranko pa je bil večrajšnji Churchillov govor v predsedništvu zvez avtomobilskih lastnikov. V tem govoru je Churchill odklonil vsako naklonjenost av-

tomobilni industriji in lastnikom avtomobilov glede njihovih davčnih želj in izjavil prese-neženim poslušalcem, da je ta industrija danes v Angliji »privilegiran stan« daleč preko vseh mej. Noben drug stan v Angliji nima pravice, do smrti povoziti na leto 5000 ljudi in 140.000 ljudi raniti. Ta govor je napravil zelo hudo ljudi.

Če se bo diskontna mera pred volitvami še bolj zvišala, kar je postalo v zadnjih dneh zelo verjetno, pomeni to, da zmaga konservativne stranke ni preveč verjetna in da se računa tudi z novimi kombinacijami.

bi bil med drugimi tudi bivši minister za vere Janjič. Ureditve razmerja z Vatikanom bi se forsirala zaradi tega, ker je že več držav uredilo svoje odnose z Rimom, pa čeprav so v njih katoliki v manjšini. Med drugimi je tudi Romunija odobrila pogodbo z Vatikanom. Ni pa res, da bi bila na tem interesirana Francija. Ko bo minister za vere ozdravel, bo pregledal ves domači material in oni, ki je obsežen v konkordatih tujih držav. Nato bi se pogajanja z Rimom pospešila. Dokler se ne sklenejo zakoni, ki urejajo zadeve posameznih veroizpovedi, do tedaj ni računati z medverskim zakonom.

Podpirajte „Slov. Stražo“

Osem agronomskih oblasti

Belgrad, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) V srbskem kmetijskem društvu se je danes vršila konferenca in debata o kmetijskih zborskih in o trgovinskih konvencijah, ki se naj sklenejo s Poljsko, Grško in Bolgarsko. Referent Milutinović je dejal glede zbornice, da ne more biti govora o centrali kmetijskih zbornic, ampak da predlaga osem agronomskih oblasti: Vojvodino, Sumadijo, Srednjo Srbijo, Južno Srbijo, Hrvatsko, Slovenijo, Bosno in Hercegovino, Primorje. Centrala kmetijskih zbornic naj bi ne bila določena po zakonu, ampak po odredbi. Oblastne zbornice bi tvorile zvezo kmetijskih zbornic. Tajništvo bi se nahajalo v Belgradu. Na podlagi tega referata se je vršila debata o tem, kakšen predlog naj stavi Srbsko kmetijsko društvo zunanjemu in kmetijskemu ministarstvu, ko bodo postala aktualna pogajanja z Grčijo, Poljsko in Turčijo.

Pravoslavna in albanska cerkev

Ustanovitev neodvisne albanske pravoslavne cerkve je izzvala splošno zanimanje vseh pravoslavnih cerkev. Dočim je grški arhierejski zbor mnenja, da osnivanje neodvisne albanske cerkve ni izvršeno po kanoničnem pravu, ni jugoslovanski arhierejski zbor še izrazil svojega stališča. Temišvarski pravoslavni škof dr. G. Letić je dal časopisom daljšo izjavo, v kateri je poudarjal, da je organizacija samostojne pravoslavne cerkve v Albaniji velike važnosti ne samo za sosednje pravoslavne cerkve, temveč tudi za versko življenje pravoslavnih Albancev. Srbske eparhije so osnovane na narodnem in cerkvenem značaju ter goje narodno-cerkveno kulturo. Zainteresirane pa so tudi na cerkvenem življenju izven meja. Vsak nasilen korak, ki bi zavrnil stari tradicije, bi mogel izzvati globoko krizo v verskem življenju pravoslavnih Albancev. Zeleti pa bi bilo da se cerkvene razmere v Albaniji rešijo tako, kakor zahtevajo to versko-moralne potrebe tamkajšnjega pravoslavnega prebivalstva.

Belgrajske vesti

Belgrad, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) V Gardijskem domu se je snoči vršila poslednja zabava v letošnji sezoni. Udeležili so se je Nj. V. kralj in Nj. V. kraljica, princ Pavle, kneginja Olga, ministrski predsednik Živković in ministri ter častniški zbor.

Občni zbor belgrajske Zveze industrijecev se je danes vršil. Na njem se je sprejela resolucija, ki obsega v bistvu isto, kar je obseženo v spomenici Centrale industrijskih korporacij Nj. V. kralju.

Nemško poslanstvo je poslalo ministru za vere akt, v katerem prosi za odobritev, da se izvrši koncentracija grobov nemških vojakov, ki so padli na srbskem ozemlju med svetovno vojno.

Romunija dobi sto milijonov od Nemčije

Bukarešt, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) Gospodarska komisija vlade je prejela in pregledala ponudbo nemške industrije, ki se tiče dovolitve trgovskega kredita romunski državi in romunskemu privatnemu gospodarstvu z jamstvom romunske države. Kredit se ima porabiti za nabavo blaga in drugega materiala. Višina ponudbe znaša 100 milijonov zlatih mark. Ponudbo je stavila generalna unija nemških industrijalcev. Gospodarska komisija je finančnemu ministru priporočala sprejem kredita.

Državljanska vojska v Kitaju

London, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) Vlada v Nankingu je zbrala pri Kjangsju 150.000 mož pod poveljstvom Cangkajška, dočim se vstajski guvernerji na jugozapadu zbrali 140 tisoč mož na široki fronti s Hankovom kot središčem.

Carigrad, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) V soboto popoldne je ponesrečil vlak na progi Hajdar paša-Adabazar. Na progi je v trenutku, ko je vozil vlak, padla na tračnice ogromna skala, ki je prevrgla ves vlak z lokomotivo vred. Mrtvi so 4 potniki, težko ranjenih pa je 11.

Pred pričetkom pogajanj z Vatikanom

Najprej zakoni v cerkvah in potem interkonfesionalni zakon

Belgrad, 10. marca. (Tel. »Slov. list.«) Pri ministru za vere so se med glavnimi nalogami navajali zakoni, ki naj uredijo verske odnose med seboj in do drugih. Razen tega naj bi se izenačil koledar. Izenačenje koledarja je zaenkrat padlo, pa tudi pri stilizaciji drugih zakonov so se pojavile nemajhne težave. Načrt zakona o pravoslavni cerkvi je naletel na različne nazore med pravoslavni svečeniki in laiki, ki imajo pri upravi cerkvenih zadev zelo veliko kompetenco. Čujemo, da se zaradi tega nasprotij pripravlja predelava spornega materiala.

Glede zakona o katoliški cerkvi imamo računati še s precejšnjimi izmenjavami misli. Ministrstvo proučuje zbrani material. V kratkem se bo vršila v predsedništvu vlade konferenca, da se ugotovi, kaj se je v pogajanjih z Vatikanom že doseglo in katere točke so negotove, in v katerih v preliminarne pogajanjih ni bilo do sporazuma. Na tej konferenci naj bi se glede tega materiala ugotovila možnost, do katere vlada lahko popusti. Na podlagi tako izdelanega elaborata bi pričela prava pogajanja delegacije, ki bi jo sestavljale iste osebe kot prej. Med člani delegacije

Osnovna kmetijska reforma

V tekočem letu, pa tudi iz prejšnjih let, se je nahajalo že stla veliko konkretnih predlogov za izboljšanje našega kmetijstva. Mnogo tehničnega znanja je v njih in še več patriotskega čuta, pa na najvažnejšo plat kmetijskega vprašanja se je kakor dogovorjeno pozabilo, namreč na kmet samega, na njegovo duševno individualnost. In vendar bo ta o končnem učinku vseh reformnih stremiljenj izrekla zadnja in odločilna beseda. Kajti težko je verjetno, da bo organizirani prehod k boljšemu stanju naš v naši deželi napravil tako važno izjemo. Kaj pravi zgodovina? Da so se izjalovili in ostali na papirju takšni agrarni zakoni ali da njih reformni učinki niso ostali trajni, ako niso računali s kmetovo duševnostjo, z njegovo miselnostjo, oziroma ako v njej niso našle nove reforme trajne in nočne podlage. Tehnično se tudi v poljedelstvu more izvesti prav vse, če so dana potrebna finančna sredstva. Da pa se popravi novo stanje tudi vzdrži in prinese zares pričakovano korist, zavisi vendarle tudi od gospodarske umnosti kmetijskega prebivalstva in pa od izvangospodarskih čimov, od kmetove volje, katere ne vodi zgolj stremljenje po čim največjem denarnem donosu.

Kakor je naivno misliti, da bodo dohodki države in javnih korporacij pri nas že v bližnji bodočnosti dovoljevali sprovajati poljedelske reforme v velikem obsegu, tako je neupravičeno upanje, da bomo zgolj zakonskim in upravnim potom bogata kaj dosegli, ako se ne bodo reforme temeljito ozirale tudi na prednabrazbo miselnosti kmetijskega ljudstva. Ako kje, tedaj gospodarjenje ravno v poljedelski stroki ni sistem enačb med investicijami in donosi, med količinami tehničnega režije in dobljenih pridelkov. V teh računih ima tudi ljudska psihologija svoj tehten delež, ki se ne da oddisputirati ne z višjimi ukazi in kaznimi. Ekonomija in psihologija sta se koncem koncev izkazali še vedno za nerazdružljivi.

Da blagostanje kmetijskega prebivalstva in visoka tehnična dovršenost kmetijske produkcije ne pohaja zgolj iz naravnih prednosti, iz smotne državne uprave in zakonskih reform, je prastara resnica. Kmet kljub vsemu dobrotnenjem zakonom na najrodovitnejši zemlji lahko gladije, ako se ne zreformira tudi njegova psihološka osnova, lahko pa tudi brez javne pomoči iz najslabše zemlje izvabi bogato žetev in vzdrži rentabilnost svojega posestva na trajni, relativno zadovoljivi višini. Katere izmed obeh teh metod, navedenih po njih krajnih stopnjah, se kmetičko prebivalstvo poprime, pa zavisi od osnovnih temejev ljudske psihologije. To zavisi, bolj določno povedano, od neke minimalne mere povprečne osebne iniciativnosti kmetovalcev, od prirojenosti ali privajene dovzetnosti za dogajanje, ki leži izven tradicionalnega kroga, od neke uporne razdvojenosti in sprejemljivosti za vse, kar je novo v poklicni stroki, kar stoji razvojno nekoliko višje. Ali z drugimi besedami: ako naj doseže kmet, ki je po bistvu svojega kapitala in načina svojega gospodarjenja vendarle podjetnik, če še tako neznan, svoj zadosten podjetniški dobiček, — ki ga pri nas po pretežni večini še sploh nima, tako da se zadovolji z zelo skromnim delovnim zaslužkom — mora zares biti tudi osebno podjeten, mora imeti nekaj smisla za nove rizike, in ne le tiste, ki mu jih vsilijo prirodne sile. Mora umeti tvegati ob pravem času in nekoliko spekulativno pogledati včasih v bližnjo bodočnost. Drugeče ostane kmetško gospodarjenje le rokodelstvo, katero tudi ob ugodnih pogojih ne nudi ponavadi več kakor golo prehrano, če sploh. Le poljedelsko prebivalstvo, ki ima radi naravne nadarjenosti, dolgotrajne trde izkušnje ali smotrnega šolanja nekaj več spontanosti podjetnosti, kakor ga more nuditi tradicionalna produkcijska rutina, je tudi pripravljeno na ukoriščenje tehničnega napredka in javne pomoči. Kakor svojega spekulativnega razpoloženja bivši in današnji trgovinski narod niso pridobili čez noč, je treba tudi kmetičkemu prebivalstvu smisel za iniciativno samopomoč šele vzbuditi. To se pa posreči le v pičli meri, ako se zaseda le namere šele pri kmetu, ki je utrujen in poln vsakdanjih skrbi, že davno izgubil živahno sprejemljivost deških let. Temelj je položiti tedaj, ko se duševnost še da oblikovati, in osnovni šoli in v nadaljevalnih tečajih. Ni seveda ravno tako enostavna umetnost, privzgojiti kmetičkemu naraščanju ono osebo in malodane strastno strokovno zanimanje za posle bodočega poklica in spočetkoma je vsa po na neuspelih. Kar pa se je posrečilo d. u. gim. narodom, se mora posrečiti nam tudi, ako bo kaj reformatorične vztrajnosti. Saj v to svrhu ni treba niti mnogo nove iznajdljivosti; treba je le našim razmeram primerno uporabiti ves ta sistem mnogovrstnih malih in najmanjših sredstev, s katerimi se je drugod posrečilo vzgojiti v kmetički mladini zaželjeno iniciativno miselnost in jo odvrniti od trdovratnega predsodka, da je v poljedelškem obratovanju tradicionalna navada najsigurnejše sredstvo. Seveda je uspeh odvisen tudi od spretnosti učiteljstva, od njegovega razumevanja kmetičke psihologije in poznavanja poljedelske tehnike. Tako se rešitev pomakne korak naprej k reformi srednjega in višjega šolstva in od tod zopet k najvišjemu šolstvu ter se tako izkaže tesna zveza med visokošolsko nabrazbo in vedo in narodovim blagostanjem.

Da končamo na kratko: Mnoge iz reform, najavljenih in nasvetovanih v zadnjih letih, so za povzdigo naše kmetijske produkcije nujno potrebne in se bodo izkazale koristne. Ta njih koristnost pa bo mnogo večja in trajna obenem, ako se jim kot temelj vsotari iniciativna dovzetnost kmetičkega naraščanja za racionalno, v duhu tehničnega napredka popolnoma kmetovanje. Le tedaj bo namreč podana tudi garancija, da kmetičko gospodar ne bo samo hotel in znal posluževati se reformnih naprav.

Občni zbor Narodne banke

Debata o poslovanju - Odgovor guvernerja - Novi ožji upravni odbor

Belgrad, 10. marca (Tel. »Slov. L.«) Ob 9. dopoldne se je pričel občni zbor delničarjev Narodne banke. Slovenijo je zastopal Ivan Jelačin mlajši. Občni zbor je otvoril guverner Narodne banke Bajloni. Ugotovil je, da je bilo ob otvoritvi navzočih 108 delničarjev, ki imajo 16.587 delnic s pravico na 665 glasov. Radi tega je občni zbor sklepčen, ker je navzoča več kot četrtina števila delnic.

V nadaljnjem govoru je guverner navzoče opozoril, da naj bo debata stvarna in naj se vodi strogo z gospodarskega stališča. Največ pažnje je upravni odbor posvetil aktualnim vprašanjem. Posebno je bil angažiran v izvoznem tarifu, da se vanj sprejmejo reforme na fito. Razen tega dela je z vsemi silami delal na organizaciji kmetijskega kredita itd. Zadnje dni se je intenzivno razpravljalo o tem, da se članom širšega glavnega odbora omogoči aktivnejše sodelovanje v bančnem delu, da bi na ta način tudi oni čimbolj sodelovali pri določitvi kreditov, ki se nanašajo na njihove pokrajine. Na ta način bi odpadlo mnogo kritike.

Po poročilu je g. Bajloni dajal pojasnila o znani tatvini v Narodni banki.

Nato se je vnela debata, oziroma kritika, ki je bila zelo živahna in kakor so zatrjevali udeleženci, dosedaj še ni bilo take. V začetku se je občni zbor spomnil bivšega guvernerja Srečkoviča, ki mu je posvetil posebno spomenico na ta način, da je Narodna banka določila poseben fond za povzdigo kmetijstva in za to dotirala 50.000 Din.

DEBATE.

V debati je prvi govoril Slavomir Bajkič. Bil je mestoma zelo oster. Zamerja, da se ni nobenemu občenemu zboru Narodne banke staval predlog o zgraditvi topičerske tiskarne za državne papirje in bankovce. Bajkič izjavlja, da ne verjame, da bi se porazdelitev kreditov spremenila in bo stanje, ki je vladalo do 6. januarja, vladalo tudi naprej. Po njegovem mnenju ni bilanca izdelana tako, kot določajo pravila. Obširno se je bavil z dohodki rezervnega fonda in je bil mnenja, da se z njimi ne postopa tako, kot bi bilo treba. Nepravilno se postopa z odpisi na premoženja in nepremičninah. Devizna in kreditna politika Narodne banke se mora voditi

tako, da se pomaga domači produkciji. Obširno se je bavil z lombardi. Lombarde smatra za posle, ki jih je treba izbegavati. V Angliji ne gre več kot 10 odstotkov na lombarde, pri nas pa 16 odstotkov. Po njegovem mnenju zunanje posojilo ni tisto sredstvo, ki bi rešilo državo. Potrebni so redni krediti. Zahteva, naj podružnici Narodne banke v Zagrebu in Ljubljani dobijo pravico, izstavljati čeke. Glede bilance je trdil, da posamezne postavke niso pojasnjene. Predlaga dvoje sredstev: restavracijo kreditov, zlasti v Belgradu, in novega duha v centralni upravi.

Dr. Milan Čurčin je dokazoval, da Narodna banka ni dovolj pazila na vse pokrajine. Trdil je, da se krediti Narodne banke ne delijo enako za vse pokrajine, ker da ima Belgrad toliko, kakor vse ostale pokrajine.

Z lombardskimi krediti je isto. Ves lombardski kredit gre v glavnem za Belgrad. Pri podeljevanju kreditov se ni postopalo po nobenih načelih. Če bi se predpostavljalo, da se je kredit dajal zapuščeni krajem, potem bi se takoj videlo, da Bosna in Hercegovina nista dobili dovolj kreditov, čeprav sta najbolj zapuščeni deželi. Kredit se ni dal po pravilih, ker so ponekod dobivale kredit ustanove, ponekod pa posamezniki. Vse člane upravnega in nadzorstvenega odbora, posebno iz prečanskih krajev, opozarja, da prečanski kraji ne dobivajo dovolj kreditov. Upravi Narodne banke očita počasnost. Od guvernerja zahteva, naj vpliva, da se delo v Narodni banki podvrže gospodarski kritiki.

Nato sta govorila Nikola Stanarevič in Stamenković Aca, ki je dejal, da je treba demagogijo odstraniti pravtako z gospodarskega polja, kakor se je odpravila s političnega. Vprašuje guvernerja, kako je s podeljevanjem kreditov.

Pera Grbenac poudarja, da se je vedno govorilo o podpiranju domače industrije, kmetijstvo pa se je vedno zanemarjalo. Do 6. januarja se ni za kmetijstvo storilo niti toliko, kolikor je storil knez Miloš. Glede politike Narodne banke ugotavlja, da ni popolna. Opozarja na slučaj Gostiničarske banke, ki je dobila 5 milijonov Din kredita. Na ta način se je vzdržalo mnenje, da je Gostiničarska banka solidna in so mnogi še nadalje denar vlagali. Narodna banka mora paziti, komu daje kredit. S Čurčinovim stališčem se

strinja, da bi Belgrad dobival več kreditov, kakor Zagreb. Čurčin je našel samo trdke, ni pa razporedil števil, kar je glavno. Predlaga, da se fond za dividende ukine. Zahteva pojasnila o tiskarni na Topčideru.

ODGOVOR GUVERNERJA BAJLONIJA.

Guverner Narodne banke Bajloni je odgovoril vsem govornikom in kritikom. Zavrnil je očitke, da bi imel kakršnokoli kampanjo z vlado. Vedno si je prizadeval sodelovati z vlado, ker je bil mnenja, da je to za gospodarsko življenje najbolj praktično. V začetku svojega dela je želel, da se striktno drža tega, kar je bilo predpisano. Očitek o reklamni ni umesten. Guverner se sklicuje na časnikarje, nad katerimi se je vedno jezil, kadarkoli so prinesli njegovo sliko. Zagotavlja, da dela samo za napredek gospodarstva. Nekateri kritiki so neopravičeno opozarjali na Belgrad, oziroma Srbijo, češ, da Srbija rezervira vse kredite zase. Takoj po osvoboditvi prečani niso zahtevali kreditov. V tem času so imeli možnost dobiti kredite pri podružnicah, kolikor so hoteli. Te možnosti se niso poslužili. Oni so že imeli ustaljene zveze z Evropo. Odločno zatrjuje, da je prečansko gospodarstvo cenejše prišlo do denarja, kakor srbijansko. Zagotavlja, da je storil upravni odbor vse, kar je mogoče v tem oziru.

Glede dajanja kreditov kavarnarjem pravi, da ti v Srbiji gotovo ne uživajo pri Narodni banki nobenega kredita. V prečanskih krajih uživajo kredit ustanove, ki prodajajo alkoholne pijače. Gostiničarska banka je imela 10 milijonov Din, Narodna banka je dala 5 milijonov Din. Gostiničarska banka je bila pregledana. Ugotovilo se je, da je v dobrem stanju. Bilo je samo nekaj neznatnih pripomb. Narodna banka je smatrala, da bi majhni dvig odstotka ne imel nobenega učinka. Narodna banka bi mogla dvigniti obresti, ako bi bilo v državi več tujega denarja. Dokler ni tujega denarja, bo obresti težko zvišati.

Za Bajlonijem so govorili še nekateri govorniki. Nato se je izvolil ta-le upravni odbor: I. Bajloni, A. Radović, dr. G. Gjurič, baron dr. V. Turković, J. Duboković, dr. B. Marković (bivši finančni minister), dr. V. Petrovič (član trgovske zbornice). V nadzorstvenem odboru so: D. Živadinović, M. Jovanović, dr. F. Gramberg. S tem se je občni zbor Narodne banke končal.

Pred odločilno bitko v Mehiki

Newyork, 10. marca. (Tel. Slov. Listu.) Nastop 20.000 vladnih čet pod poveljstvom Callesa je bil v soboto končan. Callesova fronta se vleče v dolgi krivi črti Mazatlan-Zacatecas-Salttilo. Vstaji so svoj glavni stan iz Torreona preložili v mesto Chihuahua in zasedli črto Culican-Du-

rango-Torreón. Boji prednjih čet so se že začeli, ker pa so glavne postojanke oddaljene druga od druge še 50 milj, ni pričakovati večjih bojev pred ponedeljkom. Calles ima svoj glavni stan v Aguascalientes. Demantirajo se vesti o umoru Callesa, ki se širijo v Mexico City.

Kralj Boris odpotoval v tujino

Ne zaradi poroke, temveč iz zdravstvenih razlogov

Sofija, 10. marca. (Tel. »Slov. L.«) Kralj Boris je danes popoldne s orient-ekspresnim vlakom odpotoval v inozemstvo. Po uradni objavi hoče kralj konzultirati zdravnika, specialista za ušesa. Kralja spremljajo njegova sestra, princezinja Evdoksija, ki hoče obiskati sestro, vojvodinjo Nadeždo Württenberško,

dalje telesni zdravnik dr. Balabanov in majhno spremstvo. Odločno se oporeka, da bi bilo potovanje v zvezi s poročnimi načrti kralja. Kakor doznava Vaš dopisnik, je v potnem načrtu tudi bivanje na Dunaju, kjer bo kralj najbrž napravil prvo postajo svojega potovanja.

Rusija se ne bo odrekla Besarabiji

Bukarešta, 10. marca. (Tel. Sl. Listu.) Službeni list moskovske vlade »Izvestija« priobčujejo obširen članek o razmerah v Rumuniji in zlasti o položaju v Besarabiji. »Izvestija« trdijo, da se Rusija ni odrekla Besarabiji in da se ji tudi nikoli ne bo. Razpoloženje ljudstva v Besarabiji označuje najbolje dejstvo, da je rumunska vlada vzpostavila v Besarabiji obredno stanje, kajti temkajšnje prebivalstvo ne simpatizira z Bukarešto.

Internacija poklicnih nemirnežev na Španskem

Madrid, 10. marca. (Tel. »Slov. listu.«) Vlada poroča, da se širijo lažnivi letaki, s katerimi se hoče doseči razper med posameznimi deli vojske in da se delajo tudi drugi poskusi, da se oškoduje valuta in t. j. ki promet. Vlada bo v času razstav odredila strožje ukrepe, da bo zajamčila mir in bo zato vse poklicne nemirneže, katerih število ni večje, kakor tisoč, pregnala v gotove kraje ali pa spravila v zapor.

Študentovski izgredi so se včeraj nadaljevali. Morala je posredovati policija ter je bilo več oseb lahko ranjenih. Vseučilišče je zaprto in so na poslopju pobita cčna.

temveč jih bo tudi sam pospeševal, dopolnjeval in to čez treba brez javne pomoči iz lastnega nagiba. Psihoške reforme ljudske miselnosti so se, kakor zabeleženo — tako narodnogospodarsko, rentirale še vedno mnogo višje in stalneje, nego vsa draga javna pomoč.

Poraz avstrijskih socialnih demokratov

Pri obratnih volitvah v rudniku alpinske montane družbe v Donawitzu so doživeli socialni demokrati težak poraz. Dočim so imeli prej 13 mandatov in absolutno večino, so dobili sedaj le 10 mandatov in večino izgubili.

Rezultat volitev je bil: socialni demokrati 1815 glasov in 10 mandatov, neodvisna strokovna zveza (nacionalistična) 1740 glasov in 10 mandatov (prej samo 5) krščanska soc. zveza 156 glasov in komunisti 96 glasov.

Ko je bil razglašen rezultat volitev, bi skoraj prišlo do pretepa, ki ga pa je policija preprečila.

Celo rodbino in sebe umoril

Kovno, 10. marca. (Tel. »Sl. L.«) V nedeljo je v litvanskem mestu Joniskem posestnik Komporški zaradi neke denarne zadeve zašel v prepir s sosedom Bukuisom. Ker v sporu ni zmagal, je iz maščevanja umoril tričlansko sosedovo rodbino, potem pa se je sam ustrelil v glavo in skočil v globok vodnjak.

Volkovi se grizejo med seboj

Trocki nadaljuje iz varnega prognanstva svojo kampanjo proti Stalinu. Med drugim pravi:

Meni groze, da mi bodo uničili eksistenco, da tako preprečijo vsako moje politično delovanje. Kakor, da že ne bi storili vse, kar so mogli.

Dva moja najbližja sodelavca Sermucki in Poznanski, ki sta mi prostovoljno sledila v prognanstvo, sta bila takoj po mojem prihodu aretirana in zaprta v neko klet skupaj z zločinci. Nato pa prognana v najbolj oddaljene kraje severa. Od moje hčerke, ki je bila težko bolna in valed mene izključena iz stranke, sem dobil pismo šele po 73 dneh, ko je moj odgovor n. našel več žive.

Da bi mogel Stalin, ki ga je Lenin v svojem testamentu označil kot surovino, nelojalnega in brezvestnega človeka, preganjati opozicijo, jo je začel dolžiti, da je v zvezi s sovražniki proletarske diktature. Nasilja, uboji, mučenja, duševne in moralne pritisk, vse to se uporablja proti najboljšim delavcem boljševizma.

Prišla je pač doba, ko žre krvava strahovlada boljševikov lastne otroke, ko so se začeli volkovi grizti med seboj.

Tudi Trockij bo še verjel v neizprosno Ne mezo!

V Franciji več rojstev

Glavni francoski statistični urad je objavil številke o gibanju prebivalstva v 90 francoskih departementih (okrožjih). V primeri z l. 1927 je bilo v Franciji l. 1928:

Porok l. 1928 339.014 (l. 1927 337.864);
Ločitev l. 1928 18.822 (18.487);
Rojstev l. 1928 745.315 (741.708);
Mrtvorojenih l. 1928 29.174 (28.984);
Umrlih v starosti pod enim letom l. 1928 68.100 (61.817);
Vseh umrlih l. 1928 657.110 (676.666);
Presežek rojstev torej l. 1928 70.205 (65.042).

V letu 1928 je bilo torej nekaj več rojstev in nekaj manj smrti kot v letu 1927. Francozi posebno obžalujejo, da je v letu 1928 naraslo šte vilo otrok, umrlih v starosti pod 1 letom.

Edini nemški poslanec v ital. parlamentu

Ker je kandidatna lista od velikega fašistovskega sveta že odobrena, druge liste pa sploh pri plebiscitu ne bo, je gotovo, da pcstanejo vsi kandidati tudi poslanci. Slovenci bodo v bodočem italijanskem parlamentu brez zastopnika. Tirolski Nemci pa bodo enega imeli in sicer jih bo zastopal Carlo Radio pl. Radio, bivši avstrijski oficir in največji sadjar na Tirolskem.

Skakalna tekma za „Slovenčevo“ prehodno darilo

Bled, 10. marca.

Na tukajšnji 60-meterski skakalnici se je danes izvršila zanimiva tekma v smuških skokih, katero je priredil SmK Ljubljana. Tekmovalo se je za prehodno darilo »Slovenca«.

K tekmi se je zbralo precej vnetih sportnikov, samih znanih tekmovalcev. Skakalnica je bila lepo pripravljena, k ostalim tehničnim pripravam pa bi pripomnili, da jih bo treba v prihodnje izpopolniti.

Za skakalno tekmo je bil dan kot nalašč pripraven: krasno, solčno vreme. Tudi sneg je prilično zadovoljeval.

Skupno se je za to tekmo prijavilo 11 skakalcev, ki so vsi tudi startali. Dva tekmovalca sta pa potem med tekmo odstopila, ker sta si bila zlomila smučo. Vsak tekmovalec je imel napraviti dva obvezna skoka in en prost skok. Prvi skok se je izvedel le s tričetrtinskim zaletom, ostali pa s celim. Po izjavah izkušenih sportnikov pa se je v primeri z zadnjo tekmo v Vojstrani skakalo zelo dobro ter so bili izvedeni nekateri zares krasni in elegantni skoki.

Ing. Hanssen je n. pr. izven konkurence dosegel s svojimi skoki parkrat dolžino 37 m, enkrat celo 40 m — kar je vsekakor edinstven slučaj na jugoslovanskih smuških skakalnicah. Tudi Bogomir Šramel je izven konkurence dosegel 34 m dolg skok, dočim je v obveznih skokih dosegel največji in izmed vseh tekmovalcev najdaljši skok — 33 metrov.

JZSS je zastopal gosp. Gnidovec, predsed-

nik SmK Ljubljana, ki je skupno z g. ing. Hanssenom tudi vodil tekmo.

Uspeh tekme:

Največ točk (1438) je dosegel Bogomir Šramel,

član SmK Ljubljana, ki si je s tem priboril v enoletno prehodno last

Slovenčevega »Zmagovalca«.

Šramel je skočil prvič 28,5 m, drugič 33 metrov. II. mesto je dosegel Janša Joško (133,4 točk), ki je prvič skočil 26, drugič pa 30 m.

Na tretje mesto se je plasiral Kočar Lado z Jesenic. Izvedel je 20 in 25 meterski skok in tako dosegel 112,4 točke.

Četrti je Jože Ravnik iz Jesenic (79,1 točk), peti pa ing. Janša Janko.

Po tekmi so se v hotelu »Triglav« razglasili rezultati ter razdelila darila. Bogomir Šramel kot prvak je dobil že omenjenega »Zmagovalca«, ki ga je v ta namen poklonil »Slovenec«, prvi trije pa so dobili od prireditelja tudi okusno izdelane priznanice.

Tekmovalcem se je v imenu prireditelja SmK Ljubljane zahvalil njegov predsednik g. Gnidovec, ki se je obenem zahvalil tudi uredništvu »Slovenca« za tako dragoceno darilo. V zvezi s tem je zlasti z veseljem povdarjal dejstvo, da se je zadnji čas slovenska žurnalistika z vedno večjim zanimanjem in navdušenjem začela baviti s sportom, kar v imenu vseh sportnikov pozdravlja kot vesel pojav.

DRSALNI TEKNIŠKI ILIRIJE.

Kljub toplemu vremenu se je posrežilo s senčniki ohraniti led in s tem omogočilo to zanimivo prireditve. Vsega skupaj je startalo 24 tekmovalcev. Doseženi so bili povprečni časi. To ni čudo. Kajti dosedaj se v tej panogi še ni tekmovalo, in so potrebne za takšno tekmovalstvo posebne drsalke.

V lepem stilu si je zmago v tekni na 300 metrov priboril Pogačnik. V tekni na 3000 metrov so pa ravno slabe drsalke onemogočile zmago favoritu Zitniku, ki je tik pred ciljem v zadnji rundi dvakrat zaporedoma padel. Čas, dosežen v tekni na 3000 metrov, je zanimiv, ker je boljši za približno 2 minuti, od doseženih povprečnih rezultatov pri lahkoatletičkih prireditvah.

Končni placement je sledeč:

- Tek na 300 metrov:
1. Pogačnik 0:35 min.
 2. Zorman. 3. Zitnik.
- Tek na 900 metrov:
1. Lombar 3:01 min.
 2. Kogovšek 3:12 min.
 3. Mayer 3:16 min.
- Tek na 3000 metrov:
1. Okorn 7:34 min.
 2. Lombar 7:35 min.
 3. Zitnik vsled padca 7:37.

Vsi zmagovalci oziroma tekmovalci, ki so se placirali, so prejeli od drsalne sekcije »dobro« darila. Za bodočo sezono bi bilo pa priporočiti, da se na teke polaga več paznje in se taka tekmovalstva večkrat prirede.

ZUNANJE TEKME

Dunaj, 10. marca. (Tel. »Sl. L.«) Rapid-Sportklub 3:1 (2:1), Admira: Avstrija 3:0 (2:0), Vienna-Wacker 3:2 (3:0). — Ostale igre so bile radi slabega terena odpovedane.

Budimpešta, 10. marca. ((Tel. »Sl. listu.«) Ferenc Varos: Wiener W. A. C. 3:1 (2:0). III.: Vasas 2:0 (0:0), Ujpest: Budai 7:1 (4:0), Josef Varos: B. A. K. 6:2.

BELGRAJSKE TEKME

Belgrad, 10. marca. (Tel. »Slov. listu.«) Danes so bile te-le sport. tekme: BSK: Edinstvo 5:1 (3:1). Popoldne je bil tek na 10 km. Sedelovali so: Jugoslavija, BSK, Soko. Jugoslavija je dosegla prvenstvo. Stefanović je pretekel 10 km v 35:45 3/10. V tekmi Sokobusk je zmagal Soko s 6:0.

Mariborska nedelja

Krasna spomladanska nedelja; živo srebro je sililo kviku do +10 in še višje. Mariborčani se niso zmenili za docela zamlačeno in zamočvirjeno ceste ob mejah koroškega, meljskega in magdalenskega predmestja. Ven so šli po dolgem preledku, proti Kamnici, Lajterspergu in drugim priljubljenim mariborskim nedeljskim izprehodnim točkam v okolici. Posamezna drsalnišča kopne v raztopljene ledene plošče ter so izgubila svojo privlačnost. Mariborski smučarji in navdušeni pohodniki pa so šli danes v velikem številu na skupinske smuške tekme v Ruški koči, da vzamejo slovo od letošnje izredno bogate zimskosportne sezone.

V Narodnem gledališču so imeli mariborski dijaki svojo predstavo »Sultanova hčerka in dobri vrnar«, ki je dala aranžerjem kar najlepše izpričevalo. Posebno se je odlikovala v vlogi sultanove hčerke Mimica Mlakarjeva, ki je pokazala ob tej priliki vsega priznanja vredne igralske sposobnosti. Tudi drugi igralci so dobro odrezali.

Tudi v policijski torbi je bilo danes veliko zanimive robe. V mariborski okolici so organi javnega reda zalotili žensko, ki je prodajala raznega galanterijskega blaga po izredno nizki ceni. Izkazalo se je, da je omenjena ženska v poslovnih zvezah z nekim možakarjem, ki je zaposlen v neki tukajšnji trgovini z galanterijo v Gosposki ulici. Pri možakarju so izvršili hišno preiskavo ter

„Radijone“

Najfiniji radijski aparati za vse potrebe in zahteve!

• Radijka oddajna postaja Ljubljana •

Telefon 3190 • Miklošičeva c. 5. • Telefon 3190

iztaknili blaga v vrednosti nad 7000 Din. Pri zasliševanju je grešnik celo priznal, da je oškodoval omenjeno tvrdko za približno 20 tisoč dinarjev.

Prijavljen je bil danes policiji tudi slučaj zagonetne izginitve 15 letne deklice Pavle Š., ki je na nepojasnen način odšla pred dnevi od doma in ki se ni še vrnila nazaj. Vrhijo se temeljite poizvedbe v cilju razjasnitve zagonetnega slučaja ter obstoja sum, da je deklica postala žrtev zvodnika.

Na Glavnem trgu pa se je pojavil danes možak-čudak. S sklonjeno glavo je kolovratil ter nepremično zrl v tla; tupačam je malce zakrllil z rokami. Izpregovoril pa ni besede, celo takrat ne, ko se mu je približal razničen ter od njega zahteval, naj mu pove irve. Očividno slaboumnega moža so prepeljali na policijski komisariat, kjer pa je z grizo bežal od fotografskega aparata. Zaenkrat so ga prepeljali v tukajšnje mestne zapore. Črtdakove identitete ni mogoče ugotoviti, ker nima pri sebi nobenih dokumentov.

V smislu tozadevnega odloka notranjega ministarstva je izvršila tukajšnja policijska oblast razpustitev mestnega in oblistnega odbora Orjune. Sreska nadzornika Canjko in Pavletič sta se v spremstvu dveh detektivov oglašila v društvenih prostorih Orjune v Narodnem domu, izročila čelniku dr. Irgoliču tozadevni razpustitveni odlok ter zapечатila po sestavi inventarnega zapisnika društvene prostore. V Hotinji vasi bi se imela vršiti danes veselica tamošnje Orjune. Na lice mesta se je odpeljal okrajni poglavar dr. Lovro Hacin, ki je aranžerje veselice obvestil o tozadevnem razpustitvenem odloku notranjega ministarstva, zaradi česar se veselica ni mogla vršiti.

Na naraščajoči Dravi pa bi danes zopet kmalu prišlo do nesreče. Že nekaj dni sem lomijo 6—10 letni dečki ledene plošče v zgornjem dravskem delu ob mejah koroškega predmestja. Pri tem se je zgodilo, da se je zaradi nesrečnega naključja ali bahave prešernosti znašel 9 letni Jožef H. na takšni že prebiti ledeni plošči, ki je naenkrat zaplavala po Dravi. K sreči se je ledena plošča na nekem ovinku približala prestrževališču lea in se je poredni Pepček prijel za leseno

deblo ter se tako rešil gotovo neprijetne in lahko smrtonosne vožnje.

Tudi beleži današnja nedelja štiri smrtne slučaje, in sicer so umrli: 21 letni visokosolec Avgust Foramiti. Pogreb danes ob pol 16. — Elizabeta Sluga, žel. soproga, stara 38 let. Pogreb danes ob 16. — Alojzij Gonza, hišni posestnik iz Krčevine. Pogreb danes ob pol 17. — Frančiška Prašelj, zasebnica, stara 40 let. Pogreb jutri ob 16 na mestnem pokopališču v Pobrežju.

SMRTNA KOSA

Dne 10. marca 1929 je umrla v mestni ubožnici v Japljevi ulici št. 2, Magdalena Reisner, mati g. Josipa Reisnerja, direktorja sred. tehnične šole. Pogreb se bo vršil danes ob 9 dopoldne iz mrtvašnice pri Sv. Krištofu na pokopališču pri Sv. Križu.

Moško kolo

napol dirkalno, dobro ohranjeno, prodam. — Jože Kalan, Vidovdanska cesta 2.

Najvarnejše in najboljše naložite denar pri

Ljudski posojilnici v Celju

Registrovani zadrugi z neomejeno zavezo v Celju, — v lastni hiši, Cankarjeva ulica 4 (poleg davkarje)

Stanje hranilnih vlog nad Din 70.000.000.— Obrestna mera najugodnejša. — Za hranilne vloge jamči poleg rezerv in hiš nad 3000 članov posetnikov z vsem svojim premoženjem. —

Posojila na vknjižbo, poroštvo ter zastavo pod najugodnejšimi pogoji.

Posojilnica je kot kmetška zadruha prosta rentnega davka

Med tednom

Zime bo kmalu konec, pravijo izvedenci in strokovnjaki v revmatizmu, ki jim jug pritiska kosti, da komaj še priliježijo do vremenske hišice v »Zvezdic«, ki jo hočejo baje posekati, namreč kostonje v Zvezdi hočejo, ne vremenske hišice. Mogoče bi bolj kazalo, da bi vremensko hišico kam drugam postavili, daleč proč iz Ljubljane, kajti če vremenska hišica ne bi kazala na jug, bi tudi trganja ne bilo, ne v negah, ne v mčžganih, kostonji naj bi pa ostali, kakor so, ker so m-krotna tla pod njimi pač izvrstno sredstvo proti trganju, skrajaj da boljše kakor ventilatorji po ljubljanskih kavarnah.

Jaz se pa ob južnem vremenu ne menim za trganje, ampak se vsako leto, ko zapihljajo prvi pomladanski vetrovi, čeprav bolj hladni, spomnim na solato in na eviček. To se bo morebiti komu bolj čudno zdelo, pa je le tako. Ker je eviček v Ljubljani po mčem bolj obratjan kot solata, naj začnem s evičkom.

Kmalu bo že 50 let tega, odkar je prilezla na našo dolenjsko stran trtna uš. Rodovitni vinogradi so se začeli sušiti, in kolikor več komisij je preiskovalo vinograde, toliko več je bilo uši in toliko manj vina. — Ljudje so se trumoma izseljevali v Ameriko, doma pa so ostali le otroci, ženske in starci, ki so hodili v vinograde praprot žet za stelo za kakšnega vuiska, ki je ostal še pri hiši.

Revščina in puščava je vladala v dolenjski deželi nekaj let, dčkler niso pogruntali amerikanske trte, na katero se cepi domača mladika. Takrat pa so modri mčžje uganili tudi to, da ne kaže cepiti na nove trte evičkarskih domačih mladik, ampak da bo dobro cepiti zlahtni renski rizling, duhtečo trto iz pokrajina ob Mozli in sladki traminec. Tako so tudi naredili. Ko pa so prišle prve letine, so gospodje in kmetje povedno pčkušali to novo pijačo in vsi so povešenih glav ugotovili, da je zrastle zopet le eviček. Mogoče za spoznanje boljši, ampak eviček, kisel kot vrisk, če ni bilo posebno solna.

Na to zgodbo se žalibog nisem spomnil, ko sem precej let pozneje začel sam sejati in presajati solato. Kot učen človek sem hotel pokazati, da znam kaj več kot moji sosede in lepa čednost baharje me je zapeljala, da sem narečil za drag denar prvovrstno solatno seme naravnost iz Erfurta. Seme je prišlo, zraven pa tudi slika velike solatne glave v naravni velikosti, in tako lepa, da bi jo bil najraje kar okisal in z oljem polil in snedel. Veselja nad novo solato pa je bilo kmalu konec, ko je začela rasti. Iz zemlje je pač nekaj prilezlo, ampak to ni bil Erfurt, temveč slab metovilec. Moje zamišljene baharije pred sosedi je bilo kmalu konec, drugo leto sem pa prav ponizno prišel na klosterski vrt na Poljanah po »flance«. Z domačim blagom je pa šlo in še kako!

Na te stvari o evičku in o solati se dostikrat spomnim, ko mi preprihava že itak dovolj mrzle noge v kavarni tista nesrečna iznajdba, ki ji pravijo ventilator. Kaj ni vse prinesla iz tujine k nam naša nadebudna mladina! Če bi bila prinesla domov le solato iz Erfurta, to še ne bi bilo tako hudo. Dobili pa smo kar na košare raznih drugih sadik, lepih, bleščečih in mamljivih, da nam je kar jemalo vid in pamet. Z Dunaja smo dobili široki našopirjeni »Freisinn«, iz Prage narodni socializem, iz Berlina socializem, iz Rusije komunizem. Vse so prinesli k nam domov kakor šmarnegerski romarji in izletniki svoje kupe rcž. Potem so pa začeli saditi pri nas, na naših tleh in v našem podnebju tuje rastline prav tako, kakor so cepili na Dolenskem pred polstoletja na naše trte renski rizling in kakor sem sadil jaz solato iz Erfurta. Ni čuda, da iz vsega ni zrastle nič drugega kakor eviček z metovilčkom. Vsa ta zadeva se mi zdi tako kakor tista z raznimi lepotili, ki nam jih pošiljajo Francozi. Naše ženske se lahko mažejo noč in dan, dosegle pa z vsemi mazi in praški nikdar ne bodo tega, kar opravi na kmetih navadna voda. O namazanih ženskah še nikdar nisem slišal domačega človeka reči, da je lepa kot breskov cvet. In kmečki breskov cvet je jako lep brez maže in brez »lipenštita«.

Počasi bodo pač tudi naši učeni ljudje ušli do spoznanja, da je mnogo pametnejše

iti tudi po duševne »flance« na naš domač klosterski ali prosvetni vrt kakor pa za drag denar voziti k nam tuje blago, ki ni za naša tla. Ko včasih samotarim v kakšnem kotu in poslušam učene ljudi v svoji bližini, kako vse natanko vedo in kako vse natanko poznajo tuji blesk, pa občutim prav dostikrat tisto prijetno škodoželjnost v svojem srcu, ki je menda lastna vsem ljudem, ki so se pač kdaj opekli, in jim prav iz dna duše želim, da bi tudi oni pridelali na svojih duševnih zelenih dolenjski eviček iz tirelskega traminec in erfurtsko solato kot sem jo jaz. Potem bodo pa kaj radi posegli po domači solati in bodo začeli študirati, kako naš kmet trpi in kako se naš delavec muči in bodo začeli iz tujega blaga izbirati le to, kar je za nas in pa za našo telesnost in duševnost prav. Potem tudi ne bomo več slišali nespametnih besed, da naši ljudje niso za nič dovzetni in sprejemljivi in ne bomo slišali več žalostnih težb, da naši ljudje ne kupujejo knjig in umetnin. Eviček in erfurtska solata nas učita, da raste na naših tleh in v našem podnebju le to, kar je naše in kar lahko postane naše.

Ne verjamem sicer, da bi si kdo to moje izkustvo posebno vzel k srcu, zapisal sem pa vseeno, čeprav mi bodo ljudje rekli, da sem čudak. Pa naj bom. Dolej mi to ni škodovalo. Tudi samota je prav lepa reč.

—k.

Leto strahote 1793

Spisal Victor Hugo.

12

Haimalo.

Počasi je starec dvignil glavo. Možu, ki je bil te besede izpregovoril, je bilo okoli 30 let. Imel je zveste oči. Krepko je držal vesli v obeh pesteh. Bil je očitno dober fant.

»Kdo si?« ga je vprašal starec. »Pravkar sem Vam bil rekel.« — »Kaj hočete od mene?« — »Matroz je spustil vesli, prekrizal roki in dejal: »Ubiti Vas.« — »Kakor Vam je drago.« — »Pripravite se.« — »Na kaj?« — »Da umrete.« — »Zakaj?« je vprašal starec.

Nastal je odmor. Pomorščak je bil očitno osupnjen. Potem je nadaljeval: »Rekel sem, da Vas hočem ubiti.« — »In jaz Vas vprašam, zakaj?« — »Matrozove oči so se zablskale.« — »Ker ste ubili mojega brata.« — »Mirno je odgovoril starec: »Najprej sem mu bil rešil življenje.« — »To je res; najprej ste ga rešili, potem pa ubili.« — »Jaz ga nisem ubil.« — »Kdo pa?« — »Njegova nemarnost.« — »Pomorščak je zastrel v starca z odprtimi ustmi, potem se je zopet grozeče nagubal. — »Kako se pišete?« je vprašal starec. — »Jaz se pišem Haimalo, toda to Vam nič ne koristi.« Matroz je potegnil z desnico revolver iz pasu, z levo pa rožni venec.

Starec se je dvignil. »Veruješ v Boga?« je vprašal. — »Oče naš, kateri je v nebesih,« je odgovoril matroz in se prekrizal. Potem je napel petelina. »Dam Vam eno minuto časa, milostljivi gospod.« — »Zakaj me tako imenuješ?« — »Ker ste gospod, to se Vam pozna.« — »Ali imaš ti gospoda?« — »Imam, in še imenitnega.« — »Kdo je to in kje je?« — »Ne vem. Zapustil je naš okraj. Imenuje se gospod Marquis Lantenac, vicomte Fontenay, knez Bretonije, gospodar sedmih gozdov. Jaz ga nisem nikoli videl v lice, kljub temu je moj gospod.« — »Če bi ga videl pred seboj, ali bi ga ubogal?« — »Gotovo! Najprej smo dolžni pokorščino Bogu, potem kralju, za njim pa gospodarju... Toda to nima z našo stvarjo ničesar opraviti. Vi ste ubili mojega brata in morate zdaj zato umreti.«

Starec je odgovoril: »Storil sem prav.« — »Matroz je krepkeje stisnil samokres. »Zdaj!« — »Dobro,« je rekel starec, »kje pa je duhovnik?« —

Matroz je zijal v starca. »Duhovnik?« — »Da, duhovnik. Jaz sem tvojemu bratu dal v zadnjem trenutku duhovnika. Ti si mi dolžan duhovnika.« — »Streljanje topov tam daleč je postalo vedno redkejše.« — »Oni tam imajo duhovnika,« je dejal starec. — »To je res,« je mrmral matroz, »imajo gospoda kurata.« — »Ti hočeš pahniti mojo dušo v večno pogubljenje, to je strašen greh,« je dejal starec. — »Matroz je povesil glavo.

»Vidiš,« je nadaljeval starec, »ko pogubljaš mojo dušo, obsodiš v večni ogenj tudi svojo. Naredi, kar hočeš. Ko sem tvojemu bratu rešil življenje, sem storil svojo dolžnost; ko sem ga obsodil na smrt, sem storil svojo dolžnost; ko te zdaj opominjam, da reši svojo dušo, vršim svojo dolžnost. Ali si slišal grmeti topove? Tam umirajo očetje, sinovi, bratje, ki nikoli več ne bodo videli svojih bratov. Kdo je tega kriv? Tvoj brat! Nadalje: Praviš, da veruješ v Boga. Bog zdaj trpi v Franciji. Trpi v svojem sinu, francoskem kralju, ki brez pomoči ko Jezus trpi v ječi, trpi v bretonskih cerkvah, ki so oskrunjene po brezbožnikih, trpi v svojih pomorjenih duhovnikih. Kaj smo mi hoteli na ladji, ki se v tem trenutku potaplja? Hoteli smo priti na pomoč Bogu. Ako bi bil tvoj brat storil svojo dolžnost, bi se ne bila zgodila nesreča s topom, korveta se ne bi bila poškodovala, brodovje morilcev kralja bi nas ne bilo zalotilo in mi bi bili v tej uri pristali na francosko obal ter prišli na pomoč vrlim bretonskim kmetom z liljinim praporom v rokah, da rešimo kralja, Francijo, Boga. To hočem zdaj s oriti jaz, edini, ki sem ostal živ od hrabrega krdela. V tej borbi kralju zvestih s sinovi pekla si ti na strani hudiča. Najprej je pomagal hudiču tvoj brat, zdaj pa ti. On je začel, ti hočeš končati. Ko mene ne bo, ki sem pomočnik kralja, bodo gorele dalje vasi, rodbine bodo jokale, duhovniki krvaveli; Bretonija bo trpela dalje in kralj bo ostal v ječi, Jezus Kristus na križu. Kdo bo kriv vsega tega? Ti! Toda to je tvoja stvar. Jaz sem računal nate za čisto druge stvari. Toda zmotil sem se. Res je, jaz sem tvojega brata dal ustreliti. Pokazal je pogum — nagradil sem ga. Pregrešil se je zoper svojo dolžnost — kaznoval sem ga. On je prekršil svojo dolžnost, jaz sem jo storil. In prisegam pri sveti Ani Aurayaki, kakor sem dal ustreliti tvojega brata, tako bi bil dal ustreliti tudi svojega lastnega sina. Ti si zdaj gospodar položaja. Dobro! Jaz te obdolžujem, ti si

nalagal svojega kapitana. Ti, kristjan, si brez vere, ti, Bretonec, si brez časti, zaupal sem tvoji zvestobi — vračaš mi izdajalstvo. Veš, kdo sem? Orodje v rokah božjih. Ti me hočeš uničiti. Prav. Stori to. Kralja boš oropal mojega življenja, svojo dušo izročaš vragu. Tebi se ima zahvaliti, če se bodo porušile cerkve, če bodo pogani vlili iz zvonov topove, s katerimi bodo mogoče ustrelili tvojo mater. Stori, kar si se namenil. Nesrečnež! Sam sebi boš zapisal obsodbo. Nas obeh pogubljenje je v tvojih rokah. Jaz sem star, ti mlad; ti imaš orožje, jaz sem brez njega: ubij me!

Medtem ko je starec, stoječ v čolnu pokonci kakor hrast, tako govoril z glasom, ki je prevpil šumenje morja, je bil matroz prebledel; debele kavlje po tu so mu padale s čela, tresel se je ko list na veji. Semtertja je poljubljal rožni venec. Ko je starec končal, je vrgel samokres od sebe in se zgrudil na kolena:

»Usmiljenje, milostljivi gospod,« je zaklical, »odpusite mi! Govorite ko sam ljubi Bog. Storil bom vse, da popravim svoj zločin. Naredite z menoj, kar hočete. Ukažite, jaz slušam.«

»Odpuščam ti,« je dejal starec.



»Ljudska knjižnica iz založništva Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani: 25. zvezek: Haggard, Hči cesarja Montezuma, 32 Din., vez. 42 Din. — 26. zvezek: Lorenzin, Stori to, 24 Din., vez. 24 Din. — 27. zvezek: Frege, Otrci solnca, 24 Din., vez. 32 Din. — 28. zvezek: Haggard, Kleopatra, 28 Din., vez. 40 Din. — 29. zvezek: Savitski, Izpod golice, 30 Din., vez. 42 Din. — 30. zvezek: Steniewicz, Na polju slave, 28 Din., vez. 40 Din. —

Mati Viljema II.

o svojem sinu

Hči angleške kraljice Viktorije princezinja Viktorija Adelaida Marija Luiza se je 1. 1858. poročila s pruskim in poznejšim nemškim prestolonaslednikom Friderikom Viljemom. Zakon je bil srečen, ali življenje Viktorije je skali njun sin Viljem II., ki je kmalu po dedovi smrti in po kratkotrajnem vladanju svojega očeta zasedel nemški in pruski prestol. Ko je Viljem obiskal svojega očeta na njegovi smrtni postelji, je nemška cesarica Viktorija pisala svoji materi, angleški kraljici Viktoriji o njem:

»Obnašal se je tako surovo, neprijetno in nesramno, kolikor mu je bilo mogoče. Vendar pa sem mu, kot mislim, z znatnim ogorčenjem razložila svoje mišljenje, tako, da je postal prav vljuden, obziren in ljubezniv (za svoj značaj).

O neki brzojavki Viljema dedu, je pisala: »Viljemova brzojavka je nespetna... To je prenesramno, prav tako, kot je on sam. Nikoli ničesar ne premisli.«

Ko je Viljem II. zasedel nemški prestol, je pisala njegova mati svoji materi:

»Zapiram si oči in ušesa pred vsem svetom in mislim, da je to edina pot, da ne občutim najhujše jeze nad Viljemom. Pripravljena sem mu sicer marsikaj spregledati, če mislim na slabo družino, ki jo ima in na vse mogoče nesmiselnosti, s katerimi so mu sistematično natrpali glavo.«

Koncem julija 1888. je pisala: »Moji dnevi potekajo žalostno, bridkost mi ne pomeni in iz mnogih ran krvavi! Ves novi dvor, njegov način obdevanja itd. naravno zelo žalijo moja čustva. Pisava uradnega časopisja je sramotna in žaljiva!!! Večina nemških časopisov pa zelo prijazno piše.«

Proti volji svoje matere je dovolil tedaj Viljem II. da se opis bolezni njegovega očeta objavi. Cesarica je tedaj pisala v Anglijo: »Objava... je sramotna in žaljiva napad na vsa moja čustva! Viljem nima sreče in ne more razumeti, kako žaljivo je zame, ko vidim, da so vse podrobnosti oficijelno destopne občinstvu, samo zato, da se zadosti sovraštvu in napuhjenosti nekaterih junkerjev.«

Ta pisma cesarice Viktorije so izšla najprej v Angliji, nato pa v Nemčiji. Uvod k

nemškemu prevodu je napisal sam Viljem II., ki trdi, da je jezo, izraženo v njenih pismih, narekovalo njegovi materi razočaranje, ko je spoznala, da ima premalo časa kot vladarica urediti svoje ideale. Vendar pa to ne opraviči Viljema II. pred očmi zgodovine. Tako, kot njegova mati, je mislil že tedaj, še bolj pa po svetovni vojni o njem ves svet.

Anekdote

Celih štirideset let je bil stari Kelteri osebni komorni sluga cesarja Franca Jožefa. Celih štirideset let se je cesar vsako jutro postavil v veliko leseno kad (kajti ne v Schönbrunn in ne v Hofburgu ni bilo nobene kopalne sobe) in Kelteri je vli veliki vrč natančno temperirane vode čez cesarja. Štirideset let nato je dejal cesar svojemu slugi: »Kaj še vedno samo en vrč?« Nabava vrča je bila namreč mogoča le po kompliciranem in dolgotrajnem uradnem potu. In zato je Kelteri štirideset let dolgo vsak dan odgovoril: »Ne, Veličanstvo, žal še ne!«

Prednik Franca Jožefa je bil Ferdinand Dobrotljivi. Še danes pravijo na Dunaju: Več sreče ko Verdinend Dobrotljivi. Ko je bil Ferdinand

še mlad nadvojvoda, bi se moral poročiti z italijansko princezino. Dali so večerjo, na kateri naj bi se mladi par po bližje spoznal. Ferdinand sedi od 8. do 10. zvečer s princezino in ne reče ne besede. Ko pa je ura odbila deset, tedaj se prikloni in reče: »Tako sedaj — je deset. Sedaj gre papa spat, sedaj gre mama spat in — sedaj grem tudi jaz spat.«

Pa je šla še princezinja spat...

Nekoč se je vozil cesar Ferdinand po deželi. Ko je prišel do nekega klanca, ki je bil zelo strm, so privpregli še dva konja. Cesar: »Najprej, povejte mi, kaj to pomeni?« Adjutant: »Če pride sem voz, potem pomaga privprega prevoziti klanec.« Cesar (zamišljen): »Hm — potemtakem mora vendar tu gori biti na tisoče konj! —«

Zvonarna in železoliivarna, št. Vid n. Ljubljano

Solidna posredstva! Zahtevajte ponudbe! Zvonovi za cerkve, podružnice in kepele iz zaje-meno prvovrstne br. novine, v akordnem skladu in v vseh velikostih. Odlikujejo se izredno po lepem, čist. m in močnem ter dalec donečem gl. su. Mnogobrojna priznanja preč. župnih uradov na razpolago.

Kovinarstvo! **Železoliivarna!** Uživajte odlično po vzorcu, modelu ali n.črtu iz litega železa, bakra, fosforne in stroje kompozicije, rdeče litine, aluminija, cinka, svineca in drugih kovin, su ovo lite ali po eliji obde. ane. Odlični za ležaje (elajne šalier, osovine) parne stroje, vago e vagonete, polnoja. menike, briganje, žage, peti, štedilnike, spominske plošče, telov. duo orodje, vodovode, avtomobile, za vse industrijske ter obrt. e sv. he v najbolj. ajamčni kva iteti. Konkurenčne cene! Hitra in točna p. strežba!

Širite
naš
list!

Ljudska posojilnica

r. z. z. n. z.

v Ljubljani

Miklošičeva cesta 6

(tik za frančiškansko cerkvijo, v las'ni palači)

Sprejema hranilne vloge in dovoljuje posojila ter kredite pod najugodnejšimi pogoji

Hranilne vloge znašajo nad
150 milijonov dinarjev

SALDA-KONTE
ŠTRACE - JOURNALE
SOLSKKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

Kako gospodarite najbolje?
Kako se zaščitite najuspešneje?

Ce ste član in obenem odjemalec pri
I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z. o. z.

Kako si prihranite vsako leto
3% svojih izdatkov?

Ustanovljena leta 1895

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji Zadruga ima do danes sledeče oddelke: špecerijski, kolonialni, manu akturini in galanterijski in je vsled tega v slanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Pisarna: Kongresni trg šte. 2.

Telefon št. 2255, 2855

Osrednja vinarska zadruga

priporoča svojo **vinsko klet**

v Spodnji Šiški, Celovška cesta šte. 81, bivša Juvančičeva klet nasproti gostilne pri Zvezdi